

Hørings svar til Ombruk av byggevarer

Direktoratet for byggkvalitetpost@dibk.no / Postboks 8742 Youngstorget0028 OSLO

08.11.2021

Side 1

Høringsuttalelse fra Mad arkitekter – Ombruk av byggevarer

Dette brevet er Mad arkitekter sin høringsuttalelse til Direktoratet for byggkvalitet, DIBK sitt høringsnotat - *Forslag om endring av forskrift om omsetning og dokumentasjon av produkter til byggverk (DOK)*

Innledning, mad arkitekter sitt arbeid med ombruk

Mad arkitekter er et konsern med kontorer i Oslo, Bergen, Stavanger og Fredrikstad. I tillegg til arkitektkontorene har konsernet datterselskapet som Mud, Mad Communication, Nomad, Sane, Made og byMad. Konsernet har nå 105 ansatte fordelt på de ulike selskapene og byene. Mad arkitekter har jobbet med flere rehabilitering- og ombruksprosjekter de senere årene. Blant annet Kristian Augusts gate 13 som nylig ble tildelt Statens pris for byggkvalitet 2021.

Vi i Mad arkitekter jobber med å skape arkitektur med høy kvalitet og samtidig bidra til en bærekraftig utvikling i byggebransjen og samfunnet. Å skape arkitektur med høy kvalitet er i seg selv et godt klimatilskudd ved å fremme gode og langsiktige løsninger og riktige materialvalg i bygg som folk vil ta vare på.

Mad arkitekter tror på å dele kunnskap og vi deler åpent våre erfaringer, sist med konseptutredningen *Gjenbruk – den konvensjonelle retningen* som vi lagde sammen med Asplan Viak, Resirqel og Vill energi, med støtte fra Enova. Rapporten tar for seg hvilke barrierer som hindrer ombruk. Våre erfaringer fra prosjekter som Kristian Augusts gate 13, egne kontorlokaler i Pilestredet 27 og en rekke andre transformasjon og ombruksprosjekter er at barrierene er overkommelige, det handler mest om å gjøre det og løse de ulike problemstillingene som oppstår.

Vår høringsuttalelse består både av tilbakemeldinger på forskriftsendringene som foreslås nå, og mer generelle tilbakemeldinger på andre deler av forskrift og regelverk der vi ser muligheter for et bedre samvirke og endret fokus.

Generelle tilbakemeldinger

Vi er generelt veldig positive til endringer som gjør det lettere å omsette ombrukte byggevarer.

Vi vil fremheve at en sirkulær økonomi vil kreve høyere kompetanse i alle ledd i byggebransjen. Vi må kunne ta mer faglig ansvar, og bruke mer faglig skjønn for å kunne drive innovasjon i det tempoet som klimakrisen krever. Det må bli muligheter for ansvarlige foretak å ta på seg ansvar for løsninger som kan kvalitetssikres som gode nok. Fremtiden er ikke preakseptert!

Eiere bør kunne akseptere noe høyere risiko - ihvertfall for estetiske endringer. Alle typer konsekvenser av regler om sertifisering bør belyses. Vi har sett eksempler på at ombruksprosjekter tar i bruk bygningsdeler som er så gamle at de ikke har noe sertifisering, bare for å unngå kravene til nyere ombrukte bygningsmaterialer - som i utgangspunktet ville være mye bedre! Å justere reglene for kjøp og salg av brukte byggematerialer er ikke tilstrekkelig. Vi trenger å påvirke flere ledd, og finne frem til flere incentiver i hele verdikjeden. Høyere kvalitet i alle typer materialer, endringsdyktighet, krav til muligheter for bearbeiding inn i nye materialer og prosjekter er veldig viktig for bærekraftige bygg og ombrukbarhet på sikt.

Vi oppfordrer Direktoratet for byggkvalitet om å evaluere endringene som foreslås i noen piloter / testprosjekter før endringene treer i kraft. På den måten vil man tidlig gjøre noen erfaringer fra konkrete problemstillinger som kan oppstå i de ulike ombruksprosjektene. Vi oppfordrer også Direktoratet om å samarbeide med organene som forvalter virkemidlene slik at innretning av forskrift og regelverk samvirker best mulig med støtteordninger.

Konkrete tilbakemeldinger til teksten i høringsnotatet:

Side 13, punkt 5.1.3. Unntak fra kravene til produktdokumentasjon etter kapittel III for ombrukte byggevarer – Mad kommentar: Generelt er vi noe usikre på om det er klokt å gjøre unntak fra krav om dokumentasjon. Materialers egenskaper og tilstand må kunne dokumenteres for å inngå i et byggeprosjekt som prosjekteres og utføres. Et annet moment er at ombruksmaterialer må være søkbare på digitale plattformer og kunne sorteres ut ifra en rekke kriterier for å inngå i en sirkulær materialstrøm. Dette vil da uansett kreve et visst nivå av kartlegging og klassifisering/katalogisering av egenskaper, beskaffenhet, dimensjoner etc.

fjerde avsnitt:- Vi vil supplere med å oppfordre til mer bruk av lokale ressurser og kortreiste materialer!- Kan man utvikle et eget system for testing og vurdering av brukte materialer?

Femte avsnitt:Det er ikke nødvendigvis slik at samme regler passer for alle materialer, og flere brukte materialer kan også ha bedre ytelser enn nye. Ville det være mulig med ulike krav til ulike materialer? Kunne man sette opp flere kriterier? I forhold til lover og forskrifter er ytelser og garantier/ sertifikater viktigst, men andre kriterier som f. eks. tid, pris, utslipp, robusthet, demonterbarhet, estetiske kvaliteter er også viktig. Dersom det er profesjonelle aktører som går inn i verdikjeden, vil de på eget grunnlag kunne ta ansvar for materialenes ytelser.

Side 14 og 15, punkt 5.1.4. Lage mindre omfattende bestemmelser for omsetning av ombrukte byggevarer – Mad kommentar:Bra! Bedre synliggjøring, enklere å forholde seg til et eget kapittel i stedet for unntak.

Siste avsnitt- Mad kommentar:Man bør få på plass incentiver i hele verdikjeden for ombruk, gjenbruk og gjenvinning. Vi vil foreslå å endre navn på avfallsplan til f. eks. gjenbruksplan. Dette kan være et eget ansvarsområde og en tjeneste man kan kjøpe. En slik plan bør inneholde informasjon for bygningen og materialene, på forskjellige nivåer: Øverste nivå: Hva kan stå av det aktuelle bygget? Hva kan ombrukes? Hva er sertifisert/ ikke sertifisert? Nederste nivå: Hva kan ikke ombrukes? Hva kan gjenvinnes? Hvilke materialer bør tas ut av bygget/ farlige stoffer?

Side 16, punkt 5.3.3. Tiltakshaver, ansvarlig prosjekterende og ansvarlig utførende - Mad kommentar:

Ansvarfordeling: Det bør settes incentiver som gjør det vanskeligere for selger å kaste, lettere for kjøperen å kjøpe. Profesjonelle mellomledd burde kunne utvikle seg til et kompetanseledd, som kan ta på seg ansvar for å gjøre det lettere for både selger og kjøper.

Side 17, punkt 5.3.4. Brukerne av byggverket - Mad kommentar: Den som selger eller leier ut et bygg bør tilgjengeliggjøre informasjon om produktene til brukerne.

6. Økonomiske og administrative konsekvenser

side 17, punkt 6.1 Økonomiske konsekvenser - første avsnitt. Mad kommentar: Alle aktører som omsetter nye byggevarer bør pålegges å ta imot retur av ubrukte varer som de har solgt, også på bestillingsvarer - slik at nye, ubrukte materialer tilgjengeliggjøres for ombruk. Et eksempel er baderomsfliser eller parkett, som ofte er bestillingsvare og hvor selger ikke tar imot retur selv av hele pakker eller partier. I et enkelt lite prosjekt bidrar det ikke nødvendigvis til at store mengder materialer kastes, men når dette skaleres opp i forhold til antall bademom/gulv som legges hvert år blir det betydelige mengder materialer som går tapt. Gjenbruksstasjoner har enkelte steder åpnet for å omsette for eksempel maling som er levert til stasjonen. Dette bør også varehusene kunne legge bedre til rette for.

side 18, punkt 6.1 Økonomiske konsekvenser - siste avsnitt. Mad kommentar: I en sirkulær økonomi trenger vi byggematerialer med høyere kvalitet, og muligheter for reparasjon. Mange gamle materialer har faktisk bedre kvalitet enn nye. Høyere kvalitet bør vektlegges i nybygg, med ombrukbarhet som et viktig kriterium. Vår erfaring er at ombruk gir nye mulighet til å sikre en høyere kvalitet.

Med vennlig hilsen

Mad arkitekter.

Se vedlegg

- 20211108 Høringsuttalelse Mad arkitekter Ombruk av byggevarer.pdf
- 20211108 Høringsuttalelse Mad arkitekter Ombruk av byggevarer.docx

Direktoratet for byggkvalitet
post@dibk.no / Postboks 8742 Youngstorget
0028 OSLO

08.11.2021
Side 1

Høringsuttalelse fra Mad arkitekter – Ombruk av byggevarer

Dette brevet er Mad arkitekter sin høringsuttalelse til Direktoratet for byggkvalitet, DIBK sitt høringsnotat - *Forslag om endring av forskrift om omsetning og dokumentasjon av produkter til byggverk (DOK)*

Innledning, mad arkitekter sitt arbeid med ombruk

Mad arkitekter er et konsern med kontorer i Oslo, Bergen, Stavanger og Fredrikstad. I tillegg til arkitektkontorene har konsernet datterselskapet som Mud, Mad Communication, Nomad, Sane, Made og byMad. Konsernet har nå 105 ansatte fordelt på de ulike selskapene og byene. Mad arkitekter har jobbet med flere rehabilitering- og ombruksprosjekter de senere årene. Blant annet Kristian Augusts gate 13 som nylig ble tildelt Statens pris for byggkvalitet 2021.

Vi i Mad arkitekter jobber med å skape arkitektur med høy kvalitet og samtidig bidra til en bærekraftig utvikling i byggebransjen og samfunnet. Å skape arkitektur med høy kvalitet er i seg selv et godt klimatiltak ved å fremme gode og langsiktige løsninger og riktige materialvalg i bygg som folk vil ta vare på.

Mad arkitekter tror på å dele kunnskap og vi deler åpent våre erfaringer, sist med konseptutredningen *Gjenbruk – den konvensjonelle retningen* som vi lagde sammen med Asplan Viak, Resirqel og Vill energi, med støtte fra Enova. Rapporten tar for seg hvilke barrierer som hindrer ombruk. Våre erfaringer fra prosjekter som Kristian Augusts gate 13, egne kontorlokaler i Pilestredet 27 og en rekke andre transformasjon og ombruksprosjekter er at barrierene er overkommelige, det handler mest om å gjøre det og løse de ulike problemstillingene som oppstår.

Vår høringsuttalelse består både av tilbakemeldinger på forskriftsendringene som foreslås nå, og mer generelle tilbakemeldinger på andre deler av forskrift og regelverk der vi ser muligheter for et bedre samvirke og endret fokus.

Generelle tilbakemeldinger

Vi er generelt veldig positive til endringer som gjør det lettere å omsette ombrukte byggevarer.

Vi vil fremheve at en sirkulær økonomi vil kreve høyere kompetanse i alle ledd i byggebransjen. Vi må kunne ta mer faglig ansvar, og bruke mer faglig skjønn for å kunne drive innovasjon i det tempoet som klimakrisen krever. Det må bli muligheter for ansvarlige foretak å ta på seg ansvar for løsninger som kan kvalitetssikres som gode nok. Fremtiden er ikke preakseptert!

Eiere bør kunne akseptere noe høyere risiko - ihvertfall for estetiske endringer. Alle typer konsekvenser av regler om sertifisering bør belyses. Vi har sett eksempler på at ombruksprosjekter tar i bruk bygningsdeler som er så gamle at de ikke har noe sertifisering, bare for å unngå kravene til nyere ombrukte bygningsmaterialer - som i utgangspunktet ville være mye bedre!

Å justere reglene for kjøp og salg av brukte byggematerialer er ikke tilstrekkelig. Vi trenger å påvirke flere ledd, og finne frem til flere incentiver i hele verdikjeden. Høyere kvalitet i alle typer materialer, endringsdyktighet, krav til muligheter for bearbeiding inn i nye materialer og prosjekter er veldig viktig for bærekraftige bygg og ombrukbarhet på sikt.

Vi oppfordrer Direktoratet for byggkvalitet om å evaluere endringene som foreslås i noen piloter / testprosjekter før endringene trer i kraft. På den måten vil man tidlig gjøre noen erfaringer fra konkrete problemstillinger som kan oppstå i de ulike ombruksprosjektene. Vi oppfordrer også Direktoratet om å samarbeide med organene som forvalter virkemidlene slik at innretning av forskrift og regelverk samvirker best mulig med støtteordninger.

Konkrete tilbakemeldinger til teksten i høringsnotatet:Side 13, punkt 5.1.3. Unntak fra kravene til produktdokumentasjon etter kapittel III for ombrukte byggevarer – Mad kommentar:

Generelt er vi noe usikre på om det er klokt å gjøre unntak fra krav om dokumentasjon. Materialers egenskaper og tilstand må kunne dokumenteres for å inngå i et byggeprosjekt som prosjekteres og utføres. Et annet moment er at ombruksmaterialer må være søkbare på digitale plattformer og kunne sorteres ut ifra en rekke kriterier for å inngå i en sirkulær materialstrøm. Dette vil da uansett kreve et visst nivå av kartlegging og klassifisering/katalogisering av egenskaper, beskaffenhet, dimensjoner etc.

fjerde avsnitt:

- Vi vil supplere med å oppfordre til mer bruk av lokale ressurser og kortreiste materialer!
- Kan man utvikle et eget system for testing og vurdering av brukte materialer?

Femte avsnitt:

Det er ikke nødvendigvis slik at samme regler passer for alle materialer, og flere brukte materialer kan også ha bedre ytelser enn nye. Ville det være mulig med ulike krav til ulike materialer? Kunne man sette opp flere kriterier? I forhold til lover og forskrifter er ytelser og garantier/ sertifikater viktigst, men andre kriterier som f. eks. tid, pris, utslipp, robusthet, demonterbarhet, estetiske kvaliteter er også viktig.

Dersom det er profesjonelle aktører som går inn i verdikjeden, vil de på eget grunnlag kunne ta ansvar for materialenes ytelser.

Side 14 og 15, punkt 5.1.4. Lage mindre omfattende bestemmelser for omsetning av ombrukte byggevarer – Mad kommentar:

Bra! Bedre synliggjøring, enklere å forholde seg til et eget kapittel i stedet for unntak.

Siste avsnitt- Mad kommentar:

Man bør få på plass incentiver i hele verdikjeden for ombruk, gjenbruk og gjenvinning. Vi vil foreslå å endre navn på avfallsplan til f. eks. gjenbruksplan. Dette kan være et eget ansvarsområde og en tjeneste man kan kjøpe. En slik plan bør inneholde informasjon for bygningen og materialene, på forskjellige nivåer: Øverste nivå: Hva kan stå av det aktuelle bygget? Hva kan ombrukes? Hva er sertifisert/ ikke sertifisert? Nederste nivå: Hva kan ikke ombrukes? Hva kan gjenvinnes? Hvilke materialer bør tas ut av bygget/ farlige stoffer?

Side 16, punkt 5.3.3. Tiltakshaver, ansvarlig prosjekterende og ansvarlig utførende - Mad kommentar:

Ansvarfordeling: Det bør settes incentiver som gjør det vanskeligere for selger å kaste, lettere for kjøperen å kjøpe. Profesjonelle mellomledd burde kunne utvikle seg til et kompetanseledd, som kan ta på seg ansvar for å gjøre det lettere for både selger og kjøper.

Side 17, punkt 5.3.4. Brukerne av byggverket - Mad kommentar:

Den som selger eller leier ut et bygg bør tilgjengeliggjøre informasjon om produktene til brukerne.

6. Økonomiske og administrative konsekvenser

side 17, punkt 6.1 Økonomiske konsekvenser - første avsnitt. Mad kommentar:

Alle aktører som omsetter nye byggevarer bør pålegges å ta imot retur av ubrukte varer som de har solgt, også på bestillingsvarer - slik at nye, ubrukte materialer tilgjengeliggjøres for ombruk. Et eksempel er baderomsfliser eller parkett, som ofte er bestillingsvare og hvor selger ikke tar imot retur selv av hele pakker eller partier. I et enkelt lite prosjekt bidrar det ikke nødvendigvis til at store mengder materialer kastes, men når dette skaleres opp i forhold til antall badrom /gulv som legges hvert år blir det betydelige mengder materialer som går tapt. Gjenbruksstasjoner har enkelte steder åpnet for å omsette for eksempel maling som er levert til stasjonen. Dette bør også varehusene kunne legge bedre til rette for.

side 18, punkt 6.1 Økonomiske konsekvenser - siste avsnitt. Mad kommentar:

I en sirkulær økonomi trenger vi byggematerialer med høyere kvalitet, og muligheter for reparasjon. Mange gamle materialer har faktisk bedre kvalitet enn nye. Høyere kvalitet bør vektlegges i nybygg, med ombrukbarhet som et viktig kriterium. Vår erfaring er at ombruk gir nye mulighet til å sikre en høyere kvalitet.

Med vennlig hilsen

Mad arkitekter.